

ประโยค ป.ธ. ๖
แปล ไทยเป็นมคธ
สอบ วันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๔๙

๑. พระบรมศาสดา ครั้งทรงแสดงเรื่องอดีตนิทานนี้แล้ว ตรัสว่า แม้ในอดีตกาล อุปนันทะนี้ ก็ได้กระทำพวกเธอให้เดือดร้อนอย่างนี้เหมือนกัน ดังนี้ ทรงให้ภิกษุเหล่านั้นยินยอมแล้ว เมื่อจะทรงตำหนิพระอุปนันทะ จึงตรัสว่า ภิกษุทั้งหลาย ชรรมดา ผู้จะสั่งสอนผู้อื่น พึงให้ตนดำรงอยู่ในคุณอันสมควรเสียก่อนทีเดียว ดังนี้แล้ว ได้ตรัสพระคาถานี้ว่า

บัณฑิตพึงให้ตนนั้นแหละ ดำรงอยู่ในคุณอันสมควรก่อน
พึงสั่งสอนผู้อื่นในภายหลัง จะไม่พึงเศร้าหมอง ดังนี้ ฯ

บรรดาบทเหล่านั้น บทพระคาถาว่า ปฏิรูปะ นิเวสเย ได้แก่ พึงยังตนให้ดำรงอยู่ในคุณอันสมควร ฯ มีดำรัสที่พระบรมศาสดาตรัสไว้ดังนี้ว่า บุคคลใดประสงค์จะสั่งสอนผู้อื่น ด้วยคุณมีความเป็นผู้มีคุณปรารถนาน้อยเป็นต้น หรือด้วยปฏิปทามีปฏิปทาของอริยวงศ์เป็นต้น บุคคลนั้น พึงยังตนนั้นแหละ ให้ดำรงอยู่ในคุณนั้นก่อน ครั้นให้ดำรงอยู่ได้อย่างนั้นแล้ว พึงสั่งสอนคนอื่น ด้วยคุณทั้งหลายเหล่านั้น ในภายหลัง ฯ เพราะว่า บุคคลไม่ยังตนให้ดำรงอยู่ในคุณนั้น สั่งสอนคนอื่นฝ่ายเดียวเท่านั้น ได้ความติเตียนจากผู้อื่น ชื่อว่าย่อมนะเศร้าหมอง ฯ บุคคลเมื่อยังตนให้ดำรงอยู่ในคุณนั้นแล้ว สั่งสอนอยู่ ย่อมได้รับความสรรเสริญจากผู้อื่น เพราะฉะนั้น จึงชื่อว่าย่อมนะไม่เศร้าหมอง ฯ บัณฑิต กระทำอยู่อย่างนี้ ชื่อว่าไม่พึงเศร้าหมอง ดังนี้ ฯ

๒. ดังได้สดับมา ท่านวักกलिเถระนั้น บังเกิดในตระกูลพราหมณ์ ในพระนครสาวัตถี เจริญวัยแล้ว เห็นพระตถาคตเจ้าเสด็จเข้าไปเพื่อบิณฑบาต แลดูพระสรีระสมบัติของสมเด็จพระบรมศาสดา ไม่อิมด้วยการเห็นพระสรีระสมบัติ คิดว่า เราจักได้

เห็นพระตถาคตเจ้า ตลอดกาลเป็นนิตย์ ด้วยอุบายอย่างนี้ ดังนี้แล้ว จึงบวชในสำนัก
พระบรมศาสดา อยู่ในที่ ๆ ตนอยู่แล้ว สามารถเพื่อจะเห็นพระทศพลได้ ละกิจวัตร
ทั้งหลายมีการสาธยายและมนสิการกัมมัฏฐานเป็นต้น เทียมองดูสมเด็จพระบรมศาสดา
อยู่ ๆ สมเด็จพระบรมศาสดา ทรงรอดความแก่กล้าแห่งฌานของเธออยู่ จึงไม่ตรัส
ว่าอะไร ทรงทราบ ว่า บัดนี้ ฌานของเธอถึงความแก่กล้าแล้วดังนี้ จึงตรัสโอวาทว่า
วักกสิ จะมีประโยชน์อะไร ด้วยการเฝ้าดูร่างกายเนาเปื่อยนี้ แก่เธอ วักกสิ ผู้ใดแล
เห็นธรรม ผู้นั้น ย่อมเห็นเรา ผู้ใดเห็นเรา ผู้นั้น ย่อมเห็นธรรม ดังนี้ ๆ พระวักกสิ นั้น
แม้ผู้อันสมเด็จพระบรมศาสดาทรงโอวาทแล้วอย่างนี้ ก็ไม่อาจเพื่อละการดูสมเด็จพระ
บรมศาสดาแล้ว ไปในที่อื่นได้เลย ๆ ครั้งนั้น สมเด็จพระบรมศาสดา ทรงดำริว่า ภิกษุนี้
ไม่ได้ความสลัดจิตแล้ว จักไม่สำนึก ดังนี้ เมื่อวันเข้าพรรษาใกล้เข้ามา เสด็จไปยัง
พระนครราชคฤห์ ในวันเข้าพรรษา ทรงขับไล่ท่านด้วยพระดำรัสว่า เธอจงหลีกไป วักกสิ
ท่านคิดว่า สมเด็จพระบรมศาสดาไม่ทรงรับสั่งกะเรา ดังนี้ ไม่อาจจะดำรงอยู่ ในที่เฉพาะ
พระพักตร์ของสมเด็จพระบรมศาสดาได้ตลอดไตรมาส จึงคิดว่า จะมีประโยชน์อะไร ด้วย
ความเป็นอยู่แก่เรา เราจักให้ตนตกลงจากภูเขา ดังนี้ จึงขึ้นภูเขาคิชฌกูฏแล้ว ๆ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๖ แปล ไทยเป็นมคธ

๑. สตถา อิมํ อตีตํ ทสเสตฺวา เอวเมส อตีเตปิ ตุมฺเห วิปฺปฏิสํริโน อกา-
สิเยวาทิเต ภิกฺขุ สญฺญาเปตฺวา อุปนฺนํ ฺครหนฺโต ภิกฺขเว ปรํ โอวทฺนฺเตน นาม
ปจฺมเมว อตฺตา ปฏฺฐึเป ปตฺติจฺจาเปตฺวา โหติ วตฺวา อิมํ คาถมาห

อตฺตานเมว ปจฺมํ ปฏฺฐึเป นิเวสเย

อถญฺมณฺสาเสยฺย น กิลิสฺเสยฺย ปณฺทิตฺติ ฯ

ตตถ ปฏฺฐึเป นิเวสเยติ อนุจฺฉริเก คุณฺเ ปตฺติจฺจาเปยฺย ฯ อิํ วุตฺตํ โหติ
โย อปฺปิจฺจตาทิคุณฺเหติ वा อริยวํสฺปปฏิปทาตีหิ वा ปรํ อนุสาสิตฺตกาโม โส อตฺตาน-
เมว ปจฺมํ ตสฺมี คุณฺเ ปตฺติจฺจาเปยฺย เอวํ ปตฺติจฺจาเปตฺวา อถญฺมํ เตหิ คุณฺเหติ อนุสา-
เสยฺย ฯ อตฺตานํ หิ ตตถ อนิเวเสตฺวา เกวลํ ปรมฺเว อนุสาสมาโน ปฺรโต นินฺทํ
ลภิตฺวา กิลิสฺสตี นาม ฯ ตตถ อตฺตานํ นิเวเสตฺวา อนุสาสมาโน ปฺรโต ปลํลํ ลภตี
ตสฺมา น กิลิสฺสตี นาม เอวํ กโรนฺโต ปณฺทิตฺติ น กิลิสฺเสยฺยาตี ฯ (ธมฺมปทฺฏจกถาย
จฺกฺวจฺ ภาโค/หน้า ๘- ๙)

๒. โส กิรายสฺมา สาวตฺถิยํ พฺราหฺมณฺกุลฺเล นิพฺพตฺติตฺตฺวา วยฺยปฺตฺโต ปิณฺฑาย
ปวิฏฺจํ ตถาคตํ ทิสฺวา สตถุ สรรสฺมปตฺตี โอลฺเกตฺวา สรรสฺมปตฺติทสฺสเนน อตฺติโต
เอวํ อหํ นิจฺจกาลํ ตถาคตํ ทฏฺจํ ลภิสฺสามีตี สตถุ สนฺติเก ปพฺพชิตฺวา ยตฺถ จิตฺเตน
สกฺกา ทสพลํ ปสฺสิตฺตํ ตตถ จิตฺเต สชฺฌายกมฺมจฺจานมนสิการาทินิ ปหาย สตถารํ
โอลฺเกนฺโต วิจฺรตี ฯ สตถา ตสฺส ฌาณปฺริปากํ อากเมนฺโต กิณฺจิจิ อวตฺวา อิทานิสฺส
ฌาณํ ปฺริปากํ คตฺนฺติ ฌตฺวา กิ เต วกฺกสิ อิมินา ปุตฺติกาเยน ทิฏฺฐเณ โย โช วกฺ
กสิ ธมฺมํ ปสฺสตี โส มํ ปสฺสตี โย มํ ปสฺสตี โส ธมฺมํ ปสฺสตีตี วตฺวา โอวทิ ฯ โส

เอวํ โอรทิโตปี สตุถุ ทสสนํ ปหาย เนว อณฺณตถ คนฺตุํ สกุโกติ ฯ อถ นํ สตุถา
นายํ ภิกฺขุ สํเวคํ อลภิตฺวา พุชฺฉิสฺสตีติ อุกฺกฏจาย วสฺสูปนายิกาย ราชคหํ คนฺตฺวา
วสฺสูปนายิกาทิวเส อเปหิ วุกฺกลีติ ปณฺนาเมติ ฯ โส น มํ สตุถา อาลปตีติ เตมาลํ
สตุถุ สมฺมุเข จาตุํ อสกุโกนฺโต ก็ มยฺหํ ชีวิตฺน ปพฺพตา อตฺตานํ ปาเตสฺสามีติ
คิञฺฉณฺณํ อภิรุหิ ฯ (ธมฺมปทฺฐจกถาย อฏฺฐโม ภาโค/หน้า ๘๒ - ๘๓)